

עם הספר

שימו לב אל הנשמה: לשם שבו ואחלקה
אשר אורה שבעתים פאר החוץ של החמה
ואשר נוטה לערב והיא דמדמית בדרתה
בפרכוס כנפים מטה אל עפרותיה החשכים
וטל לילי אינו יורד עליה, פי בא ממנה..
כגזת הצמר היא כדמעה, כי כדמע אראנה.

אי במבוא יצרותיה בֵּא נמר עדי כלות זעם
שנשך עצמו למות –
הוא מתפנת לה ודמות.

(אורי צבי גרינברג, כל כתביו, כרך יב, עמ' 111)

"מסכת המתכונת והדמות" היא פרק מפרקי האסיף של שירת המשורר אורי צבי גרינברג, מן הכאובים, הפילוסופיים והאלגיים שכתב באחרית ימיו. על שמה של יצירת-ערבית זו של המשורר, השרה את חלום הילדות בשחריתו, ומבכה את אובדנו באחריתו, נקרא קובץ העיון והמחקר במפעלו של אצ"ג במלאת מאה שנה להולדתו.

כשם שהמשורר עצמו השקיף במסכת זו של ערוב ימיו על שירתו שלו בהבטת-גובה עיונית-שירית, המודדת במידות נפשו את מתכונת חזונו מול הגשמתה בדמות השיר ופעולתו, כך מבקשים גם דברי העיון והביקורת הניתנים כאן בפני הקורא לאמוד את הישגיה של שירת-ענק זו ולעמוד על שורשיה.

לנגד עורכי הקובץ עמד היקפה העצום של שירת אצ"ג, שעדיין לא הובאה בשלמותה בכל כתביו המכונסים לעת עריכת קובץ זה. העורכים ביקשו להביא לידי ביטוי השקפות ביקורתיות שונות ומנוגדות תוך שימת-לב למרב החטיבות הספרותיות של שירה זו, שנכתבה משך תקופה של כשמונים שנה.

עם השלמת הקובץ סבורים עורכיו, כי בפני הקורא יצטייר דיוקנה הנאמן של הביקורת והמחקר בשירת אצ"ג, אשר גם אם אינה מיוצגת על כל פניה ברשימת המשתתפים בקובץ, יש לה שיקוף בהתייחסויות המרוכבות של החוקרים אל מסורת המחקר בשירת אצ"ג, שימיה כימי שירתו.

עם כינוסם המלא של כתבי המשורר, בעברית וביידיש, בשירה, בפרוזה ובמסה, תורם ספר המתכונת והדמות בדרכו שלו, העיונית והמחקרית, לחלחולה העקבי והעמוק של יצירת אצ"ג לתודעה התרבותית-לאומית שמשורר זה היה ממעצביה בדורות האחרונים. תקוות העורכים היא כי תועלתו של ספר זה תחרוג מן החוג המיוחד של משתתפיו – למורים, לסטודנטים, ולציבור הרחב של אוהבי שירה – ובעיקר אל מוקירי שירת אצ"ג ואל הלומדים להכירה עתה עם פירסומה והפצתה ברשות הרבים, לאחר שהיתה שנים רבות כל-כך, רבות מדי, גנוזה מעינם של קוראי הספרות העברית.

המערכת